

Газета

студентського гурту популяризаторів
української мови як державної

РУТЕНІЯ

Разом ми сильні!

16-22 лютого 2026 р.

№ 4

21 лютого весь світ відзначає Міжнародний день рідної мови

Для українців це не просто дата — це нагадування про боротьбу, яка триває вже понад чотири століття. Українську мову намагалися заборонити, витіснити й знищити ще з XVII століття. За цей час зафіксовано 134 задокументовані акти придушення української мови: укази, заборони, цензуру, ліквідацію освіти й культури. Забороняли книжки, навчання, богослужіння, пресу, навіть українські імена! Ця політика не зникла разом з імперіями. З 2014 року Росія знову цілеспрямовано нищить українську мову на тимчасово окупованих територіях. Людей переслідують за українську мову, книги й підручники знищують, школи деукраїнізують, а українські написи та назви міст

замінюють російськими. Попри все це, українська мова вистояла. Більше того — після початку повномасштабного вторгнення інтерес до неї різко зріс. Українська стала мовою спротиву, вибору й самоідентичності.

І коли іноземці запитують, чому частина українців досі розмовляє російською, варто пам'ятати: це не «звичка» і не «вибір без причин». Це наслідок багатовікової політики русифікації, що системно нищила українську мову, культуру й націю з 1708 по 1990 рік, і навіть раніше.

Сьогодні збереження й розвиток української мови у наших руках. Говорити українською — це означає не лише спілкуватися, а продовжувати історію

спротиву, яка триває й зараз. Сьогодні ми більше не можемо говорити мовою жертви.

Українська мова має говорити мовою сили — мовою, що відвоює простір, впевнено звучить і не просить дозволу.

Українська ідентичність має глибоке коріння. Ще за часів Володимира Великого наша мова з'являється на монетах — не грецькою і не латиною, а як свідомий політичний жест. Це був вибір, який заявляв: ми є.

Понад два століття Росія намагалася знищити українську мову: через заборони, русифікацію, тиск на інтелігенцію. Бо мова — це те, що відрізняє нас як націю. Саме тому вона завжди була під прицілом.

Сьогодні ми маємо те, чого не мали попередні покоління, — свободу говорити,

писати й творити українською. І це не лише право, а й відповідальність. Українська мова має стати популярною не через примус, а через усвідомлення.

Мова — це не просто засіб спілкування. Це наша ідентичність і наша сила.

Підготувала Мелана Рева,
студентка групи Д0-11Ф

10 мовних тез

Рідна мова — це базова опція. Усе інше — додаткові надбудови.

Жодну мову неможливо знати досконало, але найскладніше знати досконало — рідну.

Рідну мову можна змінити. Але це приблизно те саме, що змінити шкіру.

Якби мова не мала значення, про неї б не сперечалися.

Кожну мову можна вбити. Достатньо перестати нею користуватися.

Кожну націю можна знищити. Достатньо вбити її мову. Тому боротьба за мову — це боротьба за місце під сонцем.

Престиж мови — це не про місце мови у суспільстві загалом, а про місце мови в голові кожного мовця зокрема.

Мова — найпотужніший інструмент ідеологічного впливу. Але він нічого не вартий, коли на вас впливають мовою, яку ви не розумієте.

Кожна мова — багата й красива. Кожна мова — для когось рідна. Секрет у тому, щоб, поважаючи чуже, боронити своє.

Любити усіх — неможливо. І не треба. Любити треба своє. Бо любов до свого робить кожного з нас сильнішим.

Аліна Акуленко

Це цікаво!

Американський лінгвіст шокував світ заявою про українську мову.

Дослідження Джона МакВортера — професора лінгвістики з Колумбійського університету, який вивчав складність мов. Він аналізував 200+ мов світу за параметрами: граматика, словотвір, фонетика, система відмінків... І виклав результати в статті, яка підірвала лінгвістичне ком'юніті. Цитата, яку запам'ятали назавжди...

Продовження на с. 2.

Американський лінгвіст шокував світ заявою про українську мову

Початок на с. 1. Він аналізував 200+ мов світу за параметрами: граматика, словотвір, фонетика, система відмінків... І виклав результати в статті, яка підірвала лінгвістичне ком'юніті. Цитата, яку запам'ятали назавжди:

«Українська мова — це лінгвістичний парадокс. Вона має 7 відмінків, 3 роди, складну систему дієслівних форм, але при цьому ЛОГІЧНИША за англійську». Він пояснював:

— У більшості складних мов є «винятки з винятків».

— Латина, німецька, французька — там треба вчити напам'ять тисячі форм.

— А українська побудована як конструктор LEGO: є правила — і вони працюють. Майже немає irregular verbs, як в англійській. «Ви розумієте систему — і можете створити будь-яке слово».

Найбільше його вразило словотворення. Він показував приклад: «читати» → прочитати, зачитатися, дочитати, перечитати, недочитати, вичитати, зачитати... Одне слово породжує 15+ нових сенсів через префікси. При цьому кожен

українець інтуїтивно розуміє, що таке «зачитатися» і чим це відрізняється від «зачитати».

«Це генетична пам'ять мови, якій тисячі років» Далі він сказав: «Англійська спрощувалась століттями, щоб стати lingua franca. Ми втратили відмінки, роди, складні форми заради простоти. А українська зберегла ВСЮ складність і при цьому залишилася логічною. Це означає одне: носії цієї мови мають неймовірну когнітивну гнучкість».

Він порівняв словники англійської та української мов, зазначивши, що в англійській налічується приблизно 100 тисяч слів, тоді як в українській — близько 256 тисяч офіційно зафіксованих одиниць, а з урахуванням можливостей словотворення її лексичний запас потенційно є необмеженим.

«Ви можете створити слово недоперечувач — і кожен українець зрозуміє його з першого разу. Покажіть мені іншу мову, де це працює так само». Після публікації статті мовознавці писали: «Чому ми не вивчали українську раніше?». Зараз у 15 університетах

Джон МакВортер

США відкрили курси української — не через політику, а через лінгвістичний інтерес. Мак Вортер сказав: «Якби я мав вивчити ще одну слов'янську мову — я б обрав українську. Вона як шахи серед мов: складна, але елегантна.

З мережі Інтернет

Культура мовлення — мистецтво слова й душі

Культура мовлення — це не просто правила й норми. Це гармонія думки й слова, яка визначає, хто ми є — як особистість, і як суспільство. Це здатність не лише говорити правильно, а й чути співрозмовника, бути ввічливим, виразним і доречним у кожній ситуації.

Що таке культура мовлення?

Культура мовлення — це:

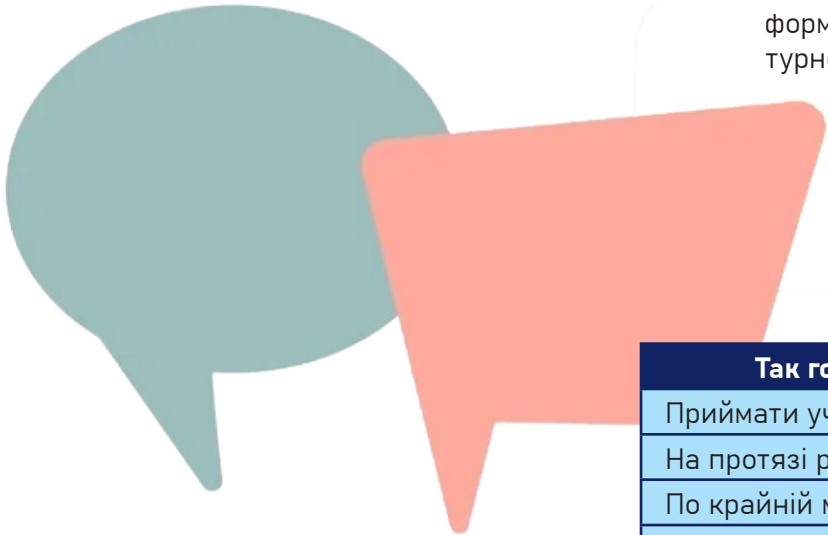
- унормованість і правильність: дотримання літературних норм, правил побудови речень, вимови й написання;
- адекватність і ясність: вміння висловити думку точно, так щоб співрозмовник почув і зрозумів;
- естетичність і багатство слова: використання змістовних мовних засобів;
- мовленнєвий етикет: добір ввічливих формул, які додають спілкуванню культурної глибини.

Чому це важливо саме сьогодні?

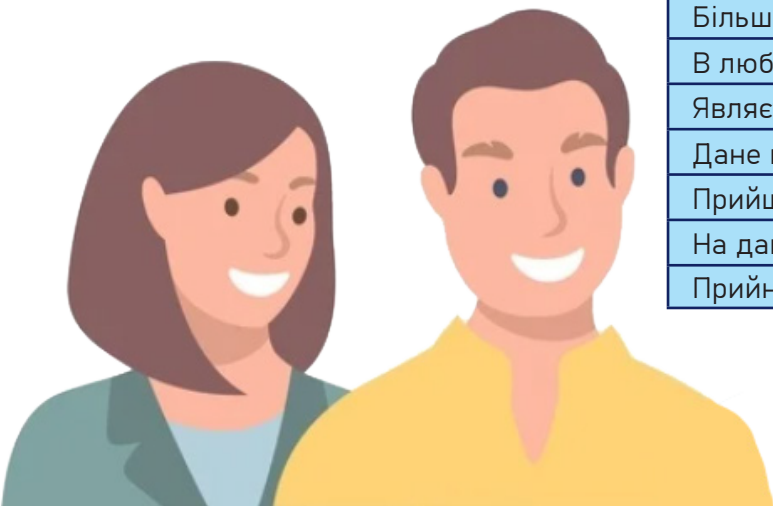
Сьогодні ми живемо у світі швидких повідомлень, соціальних мереж і постійного інформаційного шуму. Слова стали доступними, але водночас — вразливими: їх часто вживають поспіхом, бездумно, не замислюючись над змістом і наслідками. Саме тому, культура мовлення набуває особливої цінності.

Культурне мовлення допомагає зберігати повагу одне до одного, навіть коли думки різняться. Воно вчить не лише говорити, а й слухати, не принижувати словом, а підтримувати, не руйнувати діалог, а будувати його

Крім того, мова — це маркер нашої національної та особистісної ідентичності. Дбаючи про культуру мовлення, ми дбаємо про чистоту й гідність української мови, адже людина, яка володіє словом, здатна чітко мислити, аргументовано відстоювати позицію та відповідально взаємодіяти з іншими.

Так говорять	Так правильно
Приймати участь	Брати участь
На протязі року	Протягом року
По крайній мірі	Принаймні
В слідуючому році	Наступного року
Із-за поганої погоди	Через погану погоду
Рахується правильним	Вважається правильним
Більш кращий	Кращий
В любому випадку	У будь-якому випадку
Являється проблемою	Є проблемою
Дане питання	Це питання
Прийшлося зробити	Довелося зробити
На даний момент	Нині / тепер
Прийняти рішення	Ухвалити рішення

Яке прекрасне рідне слово!
Воно не світ, а всі світи

Володимир Сосюра

Мовленнєвий етикет – те, що робить слово людським

Мовленнєвий етикет — це невидима межа між грубістю і повагою, між простою фразою, і словом, яке залишає слід у серці. Це ті, на перший погляд, дрібниці — «добрий день», «будь ласка», «перепрошую» — які насправді створюють атмосферу довіри й взаєморозуміння.

Саме мовленнєвий етикет навчає нас говорити не лише правильно, а й по-людськи. Він пом'якшує гострі теми, допомагає уникнути конфліктів і показує рівень культури людини краще, ніж будь-які гучні слова. Ввічливість у мовленні — це форма поваги не тільки до співрозмовника, а й до самого себе.

За потреби вітання можна доповнювати словами ввічливості: «Вітаю вас»

Коли ми свідомо добираємо слова, дотримуємося мовних норм і не забуваємо про ввічливість, ми формуємо простір, у якому приємно жити й спілкуватися. Адже слово — це не лише засіб передачі думки, а й віддзеркалення нашої духовності.

Тож бережімо культуру мовлення щодня — у розмові, листуванні, публічному слові. Бо саме з таких, на перший погляд, дрібниць, народжується велика повага — до мови, до людей і до країни.

Каріна Цупор, студентка групи ДО-31Ф

Ставимо правильні наголоси в українській мові!

- Слова з двома коренями, з'єднаними голосним «о». Як-от: босо́ніж, гурто́житок, руко́пис, чорно́слив, літо́пис — у всіх цих словах наголос падає саме на з'єднувальне о́. Але є винятки: бла́говіст, листопа́д, шляхопро́від.
- Дієслова на кшталт нести, вести, везти. У них наголос падає на кінцеве й — нести́, вести́, везти́. Так само й у похідних: відне́сти, відвезти́, донести́ тощо.
- Наголос на префіксах. У словах із префіксами при- та перé- наголос зазвичай падає саме на префікс: при́чип, перéкис, перéказ, перéпис. Виняток: перелéяк.
- Слова, пов'язані з тілом. Переважно мають наголос на першому складі: кй́шка, нй́здря, слй́на, ту́луб, щéлепа. Але це не усіх стосується слів.
- Інші дієслова з наголосом на другому складі: дича́вити, засто́порити, помов́чати.

Як правильно вітатися?

Вранці

У першій половині дня доречно вітати словами: «Доброго ранку!». Це ввічлива й загальноприйнята форма, яку використовують як у неформальному, так і в офіційному спілкуванні.

З 12-ї години (удень)

Після полудня прийнято говорити «Добрий день!». Таке вітання є універсальним і підходить для спілкування з незнайомими людьми, старшими за віком, колегами, вчителями.

Увечері

У вечірній час використовують вітання «Добрий вечір!». Воно свідчить про повагу до співрозмовника та дотримання норм мовленнєвого етикету.

Слова-скарби нашої культури

Є в українській мові слова, які не просто важко перекласти — їх майже неможливо передати іншими мовами без втрати тієї глибини, теплоти й образності, що закладені в них століттями. Це маленькі скарби нашої культури, унікальні й самотні.

- Вирій** — це красиве й поетичне слово не має іноземних аналогів. А називають так теплі краї, куди птахи відлітають зимувати.
- Тужити** — відчувати глибокий сум за кимось або чимось, що виходить за межі звичайного. Перекласти це слово дослівно — дуже важко.
- Непереливки** — так говорять, коли опиняєшся у складній ситуації або зазнаєш труднощів. Це народне влучне слово, яке ніколи не перекладеш буквально.
- Шахівниця** — цікаво, що в багатьох мовах немає окремого слова для шахової дошки, але в українській воно є.
- Манівці** — колоритне слово, яке не має точної відповідності в інших мовах. Воно означає обхідні шляхи, незвідані стежки.
- Кохати** — українська мова — одна з небагатьох у світі, де чітко розрізняють два поняття: «любити» — це широке поняття (любов до родини, друзів, речей), а «кохати» — лише глибоке, романтичне почуття між закоханими.
- Щем** або **щемити** — це винятково українське слово, які описують особливий стан емоційного болю. Це одне з найпоетичніших українських слів, якому важко знайти аналог у будь-якій мові.

- Добродій** — людина, що безкорисливо допомагає іншим. Це слово в українській мові є унікальним звертанням, яке поєднує формальність і теплоту. В інших мовах для цього поняття зазвичай використовуються окремі слова або вирази, що не передають такої ж емоційної насиченості.
- Майоріти** — це дієслово описує легкий, плавний рух у повітрі — зазвичай прапора чи тканини. Це поетичне, емоційне зображення граційного коливання.
- Наснага** — означає внутрішнє палке натхнення, піднесення духу, енергію для творчості або дії. Більше, ніж просто «мотивація» — це глибока внутрішня сила, яка веде до натхненної праці.
- Чимчикувати** — крокувати дрібненько, жваво, легко, часто з гумористичним відтінком. Жодна інша мова не має настільки яскравого слова для опису такого способу ходи.
- Начувайся** — застереження з легким натяком на погрозу або суворе попередження. Це слово несе в собі одночасно емоцію і драматизм, який складно передати іншими мовами одним словом.

Кожне з цих слів — мов крихітний всесвіт, у якому поєднані емоції, досвід, світогляд і душа українського народу.

Оксана Савченко: «Культура — це не минуле. Це те, що тримає нас сьогодні»

Її голос упізнають за інтонацією уважною, теплою, без поспіху. Її впізнають за справою: вона з тих, хто не просто говорить про традицію, а живе в ній, досліджує, передає, оберігає. Оксана Савченко – філологиня, викладачка, дослідниця української традиційної культури, популяризаторка народних звичаїв і обрядів, активна учасниця та адміністраторка масштабних етнокультурних подій Полтавщини й України. Ми говоримо про шлях, відповідальність культури.

— Пані Оксано, з чого для Вас почався шлях до української традиційної культури?

Він почався з дитинства, з дому, з відчуття, що речі навколо не мовчазні. Що рушник, глечик, сорочка мають пам'ять. Професійно – з філології, з любові до слова, бо мова і традиція нерозривні. А вже згодом – з дороги. Подорожі Україною, зустрічі з майстрами.

— Ви філолог за освітою. Як мова поєдналася з етнографією?

Для мене – це органічне поєднання. Назви речей, діалектні слова, локальні терміни – це ключі до розуміння культури. Коли ми втрачаємо слово, ми втрачаємо сенс. Тому в моїх дослідженнях і заняттях мова завжди йде поруч із предметом, обрядом, піснею.

— Ви багато років працювали у сфері освіти. Що для Вас означає викладання сьогодні?

Викладання – це діалог. Особливо тепер, у час війни. Студенти мають не просто знати факти, а відчувати, що культура – це їхній захист, їхній ідентифікатор. Тому я активно використовую інтерактивні форми: бінарні заняття, гостьові студії, роботу з автентичними експонатами. Коли студент тримає в руках справжню річ, змінюється ставлення.

— Ви є активною учасницею етнодійств в Етносадибі-музеї «Лялина Світлиця». Що для Вас означає цей простір?

Це живий осередок культури. Там традиція не законсервована, а дихає. Знайомство з Оленою Щербань стало для мене визначальним: її наукова глибина й уміння поєднати дослідження з живим дійством надихають. «Лялина Світлиця» – це місце, де традиція працює.

— «Коровайфест», «Борщик у глиняному горщику», «Рідзвані зустрічі», «Весняники»... Що об'єднує ці події?

Людина. Спільнота. Живий контакт. Усі ці події не про шоу, а про спільну дію. Ми не просто показуємо, ми разом замішуємо тісто, варимо, співаємо, згадуємо.

Це повернення до культури як до способу бути разом.

— Ви колекціонуєте старожитності. Чи маєте річ, яка для Вас особлива?

Кожна річ має свою історію, але найбільше мене зворушують ті, що «прожили» життя: глиняний посуд зі слідами вогню, рушники з потертостями. Вони чесні. Вони про працю, про щоденність, про любов... Особливе місце в моїй колекції займає українська хустка. Серед представлених експонатів є хустки повоєнного періоду 50-х років ХХ століття, яким сьогодні близько 60-70 років. Вони мають не лише мистецьку, а й велику історичну цінність. У колекції є святкові й буденні, весільні та скорботні хустки, виготовлені з вовни, шовку, бавовни, оздоблені рослинними та квітковими орнаментами, вибіркою, вишивкою, з тороками й без них. Частина хусток створена на фабриках у 1990-2000 роках, але навіть вони вже є свідченням певного етапу розвитку традиції. Для мене ці хустки особливі тим, що вони зберігають пам'ять про жіночу долю, регіональні особливості та неперервність української культури.

— Ви працюєте з молоддю, керуєте науковими дослідженнями. Чому це важливо?

Бо традиція має продовження лише тоді, коли є кому її нести. Я щаслива, коли бачу, як молоді люди відкривають для себе українську культуру не як «обов'язковий предмет», а як простір для власного дослідження й самореалізації.

— Під час війни культура набула особливого звучання. Яку роль вона відіграє сьогодні?

Культура – це наш тил. Це те, що не дає розчинитися. Коли ворог нищить музеї, пісні, мову, він боїться не минулого, а нашої пам'яті. Повернення до тріади: мова, історія, культура – сьогодні життєво необхідне.

— Що б Ви хотіли сказати тим, хто лише починає свій шлях до традиції?

Почніть із простого: послухайте пісню, доторкніться до речі, запитайте старших. І пам'ятайте: культура – це не те, що було. Це те, що ми робимо сьогодні.

Оксана Савченко з тих людей, поруч із якими традиція перестає бути абстрактною. Вона стає живою, теплою, необхідною. І саме такі люди тримають культурний фронт тихо, впевнено, на совість.

Елизавета Самойленко,
студентка групи Д0-21Фс

Сучасна інтерпретація українського народного одягу

Український народний одяг є важливою складовою культурної спадщини народу. Протягом століть він формувався як відображення історії, побуту, традицій та світогляду українців. Сьогодні елементи народного костюма дедалі частіше використовуються в сучасній моді, набуваючи нового звучання та значення.

Одним із найпопулярніших способів осучаснення народного одягу є поєднання традиційних елементів із повсякденним гардеробом. Вишиванку можна носити з джинсами, класичними брюками або спідницею, створюючи стильний та водночас національно забарвлений образ. Таке поєднання дозволяє зберегти автентичність виробу та адаптувати його до сучасного ритму життя.

Велику роль у стилізації відіграють аксесуари. Традиційні прикраси — коралі, гerdани, крайки — гармо-

нійно поєднуються з сучасними сумками, взуттям і прикрасами. Важливо дотримуватися міри, адже надмірна кількість етнічних деталей може перевантажити образ. Достатньо одного-двох акцентів, щоб підкреслити національний характер стилю.

Сучасні дизайнери активно використовують народні мотиви у створенні нових моделей одягу. Вишиті елементи з'являються на сукнях, жакетах, світшотах та навіть спортивному одязі. Традиційні орнаменти адаптуються до нових тканин і фасонів, завдяки чому народний стиль стає доступним для щоденного використання.

Особливу увагу слід звернути на кольорову гаму. Якщо у традиційному одязі переважають яскраві контрастні барви, то в сучасних образах їх часто поєднують із нейтральними відтінками — білим, сірим, чорним або бежевим.

Це робить одяг більш універсальним та доречним у різних ситуаціях.

Також важливою є інтерпретація традиційних форм і силуетів. Замість повного народного костюма можна використати окремі його складові — вишиту сорочку, хустку чи пояс. У поєднанні з сучасними матеріалами та фасонами вони створюють новий стиль, який поєднує минуле й теперішнє.

Отже, сучасна інтерпретація українського народного одягу полягає у творчому поєднанні традицій та модних тенденцій. Такий підхід не лише зберігає культурну спадщину, а й популяризує її серед молоді. Народний одяг у сучасному вигляді стає символом національної ідентичності та способом самовираження в умовах сьогодення.

Вікторія Омеляненко,
студентка групи УМ-11Ф

Жупан – давній тип слов'янського верхнього одягу. Шили його з дорогої шовкової тканини – штофу, парчі або з тонкого фабричного сукна, переважно блакитного або зеленого кольору. Жупан був досить довгим (нижче колін, іноді до кісточок), приталеним, з призьбіраною спинкою і полами, що ледь-ледь сходилися; з відкладним або стоячим коміром, манжетами і кишнями, на полотняній підкладці. Поли, відлоги, манжети, кишені обшивалися кольоровою тканиною, прикрашалися тасьмою, шнурами, вишивкою гарусом. Вздовж пілок у два ряди і на кишенях пришивалися гудзики.

Очкур – вузький пояс, шкіряний або з рослинних волокон, який втягувався в обшивку («очкур-ню») широких штанів. Поширений на Подніпров'ї.

Андарак – спідниця з вовняної або напіввовняної доморобної тканини червоного кольору із закладеними ззаду складками. Назва запозичена з німецької мови через польське посередництво.

Кептар – хутряна безрукавка, це вбрання найбільш поширене в Закарпатті та Прикарпатті. Слово запозичене з румунської мови.

Гачі (гащі, ноговиці) – найдавніший вид чоловічих штанів. Слово утворене від праслов'янської лексики *gatiŭi, тобто «прикривати».

Величні постаті, які присвятили своє життя українській мові

Підготував Ярослав Костенко, студент групи КН-31Ф

Юрій Володимирович Шевелов (Шерех) був видатним слов'янознавцем і літературознавцем, який змінив світове уявлення про походження східнослов'янських мов.

Академічна кар'єра вченого розпочалася у великих наукових центрах Заходу: Шевелов викладав у Лундському

університеті (Швеція), а згодом став професором Гарвардського та Колумбійського університетів (США). Найважливішим аспектом його діяльності стала руйнація радянських та імперських історичних міфів.

Шевелов науково спростував теорію про існування так званої

спільної давньоруської мови. Учений довів, що українська, білоруська та російська мови розвивалися окремо, а українська мова виникла в результаті взаємодії певних діалектних областей (Київ-Полісся, Галичина-Поділля тощо), а не внаслідок падіння міфічної єдності.

Окрім лінгвістики, Шевельов (під псевдонімом Юрій Шерех) був впливовим літературним критиком і громадським діячем. У 1991 році він став іноземним членом НАН України, а у 2000 році отримав Національну премію імені Тараса Шевченка. Помер учений 12 квітня 2002 року в Нью-Йорку.

Кримський Агатангел

В пантеоні українських вчених постать Агатангела Юхимовича Кримського є унікальною. Історик, письменник, перекладач, один із найвидатніших орієнталістів та співзасновник Української академії наук, він став символом енциклопедичних знань та відданості українській ідеї.

Агатангел Кримський народився 15 січня 1871 року у Володимирі-Волинському. Його походження не мало етнічного зв'язку з українцями: батько, Юхим Кримський, походив із кримськотатарського роду (предок-мулла втік із Бахчисарая до Литви у 1696 році), а мати була

полькою з литовського роду.

Поряд зі сходознавством, Кримський зробив неоціненний внесок в історію української мови. Він рішуче виступав проти імперської теорії «колиски трьох братніх народів» та гіпотези Погодина, яка стверджувала,

що давні кияни були росіянами.

У своїх працях, таких як «Українська граматика» (1907–1908) та «Нариси з історії української мови», вчений науково обґрунтував, що українська мова вже в XI столітті існувала як «цілком рельєфна, яскраво-індивідуальна одиниця».

Серед когорти видатних українських філологів постать Івана Івановича Огієнка (митрополита Іларіона) вирізняється унікальним поєднанням академічної діяльності та практичної боротьби за державний статус української мови. Лексикограф, палеограф, історик книги та невтомний редактор —

він присвятив усе життя утвердженню соборної літературної мови.

Іван Огієнко розпочав свою лінгвістичну діяльність ще в університеті Святого Володимира під керівництвом академіка В. Переца і зумів стати видатним дослідником стародавніх текстів та опанувати мистецтво

палеографії та джерелознавства.

Вершиною його філософії стали «Десять мовних заповідей свідомого громадянина», де вчений стверджував: «Мова – то серце народу: гине мова – гине народ». Він наголошував, що для одного народу мусить бути тільки одна літе-

ратурна мова, вимова та правопис.

Науковий реєстр Івана Огієнка налічує 1848 публікацій. До останніх днів життя він продовжував працювати над мовознавчими творами, залишаючись вірним переконанню: стан літературної мови є показником культурної зрілості народу.

Микола Іванович Степаненко

Випускник Кременчуцького педагогічного училища 1978 р.

Доктор філологічних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України. Багаторічний ректор Полтавського національного педагогічного університету ім. В. Г. Короленка (2009–2021).

Заснував власну наукову школу, що досліджує проблеми граматики та синтаксису. Його фундаментальні праці присвячені структурі речення, зокрема просторовим поширювачам та взаємодії граматичних значень.

Один із перших, хто почав системно вивчати

зміни в мові української політики. У монографіях останніх років («Політичне сьогодення української мови», «Політика і війна») аналізує нові слова, гасла та перифрази, що виникають у публічному просторі.

Глибоко досліджує мовну спадщину Олеса

Гончара (особливо його «Щоденників») та історію становлення українського слова. Автор новітніх українсько-російських словників та численних підручників для студентів. Член Української національної комісії з питань правопису.

Анатолій Миколайович Нелюба

Випускник Кременчуцького педагогічного училища 1980 р.

Доктор філологічних наук, професор. Провідний український фахівець у галузі словотвору та номінації.

Головний науковий внесок: обґрунтував теорію словотвір-

ної економії, дослідив, як мовна система «заощаджує» ресурси при творенні нових назв.

Головний літописець змін в українській лексиці. Автор унікальної серії словників «Лексико-словотвірні інновації» та

праці «Словотворчість незалежної України», в яких зафіксував появу нових слів від 1983 року до сьогодення. Розробляє термінологію юридичної лінгвістики, досліджує соціальні діалекти (жаргони) та культуру мови.

Наші спортивні досягнення — для нашої України

Полтавщина — край, де чає тиха й велична Ворскла, де серед степу дзвінко витьохкує соловей, а вночі у водах Славути-Дніпра замислено відбивається молодик. Це земля особливої гармонії природи й духу, просякнута історією та словом. Це край Григорія Сковороди, чю свободу не зміг спіймати світ, та край, де гартував силу легендарний Іван Піддубний — уособлення могутності й незламності українського характеру. Тут, на кручах Гадяча, ходила Леся Українка, влітаючи у свої рядки біль і надію, красу й боротьбу.

Полтавщина — колиска пісні, слова й традиції, земля працюючих людей і глибокої пам'яті.

Взірцем для студентів і прикладом для наслідування є викладачка фізичної культури Надія КАРТОШКІНА — бронзова призерка Чемпіонатів Європи 2008 і 2009 років та бронзова призерка Чемпіонату світу 2009 року

з дзюдо у ваговій категорії до 78 кг. Вона успішно виступала як на чемпіонатах України, так і на престижних міжнародних турнірах, неодноразово демонструючи високий рівень підготовки.

Наполеглива праця й самовідданість спорту забезпечили їй стабільні результати та почесний статус майстра спорту України, зокрема бронзові нагороди Кубка й чемпіонату України. Для студентів Академії Надія Картошкіна є не лише наставником, а й живим прикладом того, що дисципліна, працелюбність і цілеспрямованість ведуть до успіху.

Боротися, вистояти та перемогти — цими словами можна охарактеризувати одного з найяскравіших випускників нашої Академії, Сергія Калініченка, майстра спорту України з армреслінгу. Його спортивна кар'єра є прикладом наполегливості, сили волі та прагнення до високих результатів.

Сергій КАЛІНІЧЕНКО — майстер спорту України, триразовий чемпіон Кубка України, срібний при-

зер чемпіонату світу з армспорту серед професіоналів «Zloty Tur 2018» (Польща) на ліву руку в категорії 105 кг, учасник чемпіонатів Європи та світу, суддя 2-ї категорії, президент Кременчуцької федерації армспорту.

Успішні виступи на міжнародній арені підтвердили його майстерність і витривалість. Для студентів Академії Сергій Калініченко є не лише тренером і наставником, а й джерелом натхнення, прикладом того, що дисципліна, віра в себе та наполеглива праця ведуть до значних досягнень у спорті й житті.

Пишаємось нашим випускником Максимом СЕРГЄЄВИМ — видатним спортсменом та справжнім прикладом відданості спорту. Максим є чемпіоном Європи з панкратіону 2018 року (м. Зренянин, Сербія) у ваговій категорії до 84 кг. Крім того, він здобув перемогу на міжнародному турнірі WWFC 12, став володарем золотої медалі Sheriff Fight Challenge (2019), а у 2025 році виборов срібло на міжнародному турнірі «MAXMIX-2», демонструючи високий професійний рівень протягом багатьох років.

Максим — універсальний боєць, що підтверджують його звання призера першості України з дзюдо та Кубка України з «козацького двобою». Сьогодні він очолює громадську організацію «Кременчуцька федерація змішаних единоборств MMA», сприяючи розвитку бойових мистецтв у регіоні.

Для молоді Академії Максим Сергєєв є прикладом того, що праця та самодисципліна приводять до значних досягнень. Його успіхи надихають студентів бути наполегливими та доводити, що міжнародне визнання можливе для кожного, хто постійно вдосконалює свої навички.

Поряд з нами навчається, на перший погляд, звичайна

дівчина — студентка Анастасія Петраш. Скромна та врівноважена, вона водночас є спортсменкою високого рівня: дворазовою срібною призеркою Кубка Європи з таеквондо ІТФ та багаторазовою чемпіонкою України. Анастасія має чорний пояс І дан і є суддею 2-ї категорії, що підтверджує її майстерність та глибоке розуміння техніки.

У 2024 та 2025 роках вона отримала міжнародні сертифікати, які відкривають нові можливості для участі у світових змаганнях. Її досягнення — результат щоденної наполегливої праці та відданості справі. Для студентів Академії Анастасія є прикладом

того, що поєднання навчання та спортивної дисципліни приводить до вершин. Вона надихає молодь ставити високі цілі та впевнено працювати над собою, здобуваючи міжнародне визнання.

Анастасія Петраш — це символ працюючості, сили духу та прагнення до досконалості, приклад того, як завдяки відданості та наполегливості можна здобувати міжнародне визнання та надихати інших.

Ще однією яскравою зіркою на спортивному небосхилі нашої Академії є Діана БІЛЕНКО, яка виборола срібло університетського чемпіонату з легкої атлетики Північно-західного Орегону (США) та бронзу турніру з легкої атлетики жіночих університетських команд у м. Портленд, США. Крім того, на Rex Putnam High School Championships, штат Орегон, м. Мілуокі, Діана посіла І місце у змаганнях зі стрибків у довжину з розбігу (квітень 2024).

Уміти себе захистити та захистити інших — це не просто навичка, а важлива місія кожного свідомого громадянина України, особливо у часи випробувань, які сьогодні проходить наша держава. Сила, витримка, дисципліна та відповідальність за власні дії формуються з дитинства і стають основою характеру.

Саме таким шляхом іду я, Федота Ілля, студент 2-го курсу Фахового коледжу Кременчуцької гуманітарно-технологічної академії. Мій шлях спортсмена розпочався в п'ять років, коли я присвятив себе тхеквондо. За роки наполегливих і системних тренувань я не лише досяг високого рівня фізичної підготовки, а й сформував сильний характер, самодисципліну та чітку громадянську позицію.

У моїй спортивній скарбниці — участь і перемоги в обласних та всеукраїнських змаганнях, зокрема перемога у Всеукраїнському кубку Чемпіонів (І місце). Вагомим підтвердженням професіоналізму та наполегливої праці є присвоєння мені спортивного розряду кандидата в майстри спорту України з тхеквондо. Хочу довести молоді, що спорт — це не лише про медалі й нагороди, а й про виховання відповідальності, сили духу та готовності захищати себе, близьких. Хочу бути гідним прикладом для молодого покоління, яке обирає шлях розвитку, здоров'я та свідомого громадянства.

Наші спортсмени щодня доводять, що шлях до перемоги нелегкий, але завдяки наполегливості та старанням він стає можливим. Їхні досягнення надихають усіх нас, адже спільні зусилля ведуть до єдиної перемоги — перемоги над труднощами та ворогом.

Слава Україні! Героям слава!

Ілля Федота,
студент групи ФКС-21Ф

Культурний вибір: між пропагандою і власною ідентичністю

Боротьба за українську державність триває не тільки на фронті, у серцях і душах української мо-

лоді вона точиться також. Проти не завжди очевидного, але від того не менш небезпечного

й підступного ворога – російської пропаганди. Чи є різниця, яким бульваром прогулюватися літніми вечорами, – Українського відродження чи Пушкіна? Чи є різниця, які фільми дивитися, – «Слово пацана» чи «Ти – космос»? Чи є різниця, з якими мультфільмами зростати, – «Маша і медведь» чи «Мавка. Лісова пісня»? Безперечно, вважаємо ми! Саме тому 26-го листопада в академії відбулася цікава і важлива зустріч учасників гурту популяризаторів української мови «Рутенія», членів студентського клубу «Горислів» та студентів-філологів, що навчаються за спеціальністю А4.01 Українська мова і література, з Артемом Рясом, здобувачем наукового ступеня доктора філософії міжнародних відносин Інституту міжнародних відносин Київського національного Університету

імені Тараса Шевченка, а наразі – директором Кременчуцького краєзнавчого музею.

Його лекція «Українізація як стратегія культурної безпеки: розуміння, сенси, виклики» викликала інтерес студентської аудиторії. Гострі зауваження, цікаві запитання, слушні коментарі не вщухали навіть під час евакуації до сховища через тривогу. Подарована паном Артемом книга «Free Nations, New States: The End Stage of Russian Colonialism» під редакцією Януша Бугайського (Janusz Bugajski) є антологією статей експертів, яка обговорює можливість розпаду росії на низку незалежних держав і процес деколонізації її регіонів, стане окрасою книжкового фонду й зміцнить нашу молодь у боротьбі за право говорити своєю мовою на своїй землі.

Комплексна програма розвитку та функціонування української мови

У листопаді 2025 року у великій залі Кременчуцького міськвиконкому головою комісії з питань освіти, молоді, міжнародних відносин, культури, спорту, ІТ, цифрової трансформації Зінаїдою Проценко проведено заключне громадське обговорення Комплексної програми розвитку та функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя Кременчуцької міської територіальної громади на 2026–2030 роки.

Представники нашої Академії, директор Леся Крупіна, уповно-

важена з питань державної мови Валентина Ладягіна, голова студентського гурту «Рутенія» Ангеліна Бакай долучилися до заходу як члени робочої групи з напрацювання заходів, які ввійшли до Програми.

Леся Крупіна у своєму виступі розповіла про основні пропозиції в міській Програмі від нашого закладу, а Ангеліна Бакай поділилася цікавими напрацюваннями щодо популяризації української мови студентами мовного гурту «Рутенія».

Заступник Уповноваженої з захисту української мови Сергій Сиротенко звернув увагу на мовну законодавчу політику, відповів на запитання. Змістовно, мотивуюче та натхненно поділилися своїми думками щодо впровадження в міське життя заходів Програми

депутат міської ради Олександр Ющенко (Oleksandr Yushchenko), військовослужбовець Іван Балацький, громадський активіст Артем Ряса, засновниця Асоціації української культури в Італії «Борисфен» Світлана Терещенко.

Українська мова має звучати впевнено, без агресії, але й без вибачень (Олена Івахновська, уповноважена з питань захисту державної мови).

Наразі у Кременчуцькій громаді стартувала реалізація Комплексної програми розвитку та функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя. Жителі міста можуть повідомляти про порушення мовного законодавства через офіційний вебпортал міської ради. Фахівці рекомендують додавати підтверджувальні матеріали: фото вивісок або відеофіксацію інциденту.

Для тих, хто потребує допомоги в оформленні скарги, працює управління по роботі зі зверненнями громадян:

Телефон: 098-988-31-33

Email: skargu@kremen.gov.ua

Радіодиктант національної єдності

В Академії відбулося написання 26-го Радіодиктанту національної єдності — щорічної всеукраїнської акції, що об'єднує українців навколо рідної мови. До заходу долучилися студенти, викладачі та співробітники закладу, підтримавши традицію спільного написання диктанту.

Авторкою тексту цього року стала письменниця Євгенія Кузнецова. У центрі її роздумів — стійкість, цінність життя та внутрішня сила українців. Робота над текстом проходила в атмосфері зосередженості й водночас особливої єдності, що завжди супроводжує цю подію.

Організацію заходу забезпечила уповноважена з питань державної мови Валентина Павлівна Ладягіна та голова циклової комісії української та іноземної філології Світлана Бірюкова спільно з гуртом популяризаторів української мови «Рутенія». Під час зустрічі було наголошено на важливості радіодиктанту як символу мовної єдності та продовженні доброї традиції його проведення в Академії.

Студентка групи ПО-21Ф Катерина Шемет виконала поетичний твір Людмили Дубницької «Говоріть українською, люди!» та презентувала відео з розповідями українських військовослужбовців

про власний досвід переходу на державну мову.

Учасники також ознайомилися з матеріалами про творчість авторки диктанту та долучилися до тематичного інтерактиву. До події приєдналися учениці ліцею «Політ», які поділилися практичними порадами щодо вдосконалення мовної культури.

Смачною родзинкою урочистостей став запашний коровай, який придбала наша директорка Леся Крупіна на коровай-фесті в Опішні, та гостинно всіх пригощала. Коровай ще більше об'єднав

нашу академічну родину. Разом ми сильні!

Написання радіодиктанту стало ще одним підтвердженням активної громадянської позиції академічної спільноти та її щирої підтримки української мови як важливої основи національної єдності.

Головний Редактор: Ангеліна Бакай,
голова гурту «Рутенія», студентка групи ФК-125
Комунальний заклад вищої освіти
«Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія»
Полтавської обласної ради
krem_ped_k@ukr.net
вул. Валентини Федько, 33, м. Кременчук,
Полтавська область, 39600

Тел. (053)–675-84-70

facebook.com/krem.ped

instagram.com/kpk_makarenka/